

גבולות היחידה: פרק ג פסוקים ז-י"א

נושא היחידה: עתניאל בן קנז

מספר שיעורים: 1.

כתבה: חן ספיר.

כללי:

בני ישראל הרעו, שכחו את ה' ועבדו לבעל ולאשרה. כתוצאה לכך, ה' מוכרם לכושן רשעתיים מלך ארם במשך 8 שנים. ישראל זעקו לה' ואז ה' מקים להם מושיע- עתניאל בן קנז. הוא נלחם בכושן רשעתיים והתגבר עליו. הארץ שקטה 40 שנה.

פתיחה:

נפתח בכך שהיום נלמד על השופט הראשון בימי השופטים. נשאל את התלמידים: מה תרצו לדעת על השופט החדש? אילו שאלות אפשר לשאול כדי להכיר את השופט? התלמידים יעלו שאלות: מה שם השופט? מה היו תפקידיו? נגד איזה אויב הוא נלחם? מה היו תוצאות המלחמה? כמה שנים שפט? מאיזה שבט הוא היה? את השאלות נכתוב על הלוח.

לימוד הפסוקים:

1. פסוקים ז-י"א: לפני קריאת הפסוקים נזכיר לתלמידים את המעגל החוזר בספר שופטים: חטא- עונש- שופט. כעת נחלק לתלמידים כרטיס עם הפסוקים של יחידת השיעור שלנו (מצ"ב נספח א'). המורה יקרא את הפסוקים, בעת הקריאה, התלמידים ידגישו את חלקי המעגל החוזר, כל חלק בצבע שונה. (למורה, יש לשים לב כי בפסוקים שלנו יש חלק נוסף שלא הוזכר בפרק ב'- שלב הזעקה לה'. ניתן להוסיף שלב זה למעגל או לחילופין להכניס אותו כחלק משלב העונש או השופט).
 2. כעת נחזור לעיין בפסוקים. ותוך כדי עיון, נענה על השאלות שהתלמידים שאלו בפתיחה. פסוקים ז-ח'. נשאל: במה חטאו עמ"י? שכחו את ה' ועבדו לבעל ולאשרה. ה' מעניש את ישראל – "וימכרם ביד כושן רשעתיים". מה הכוונה "וימכרם"? ה' כבר לא שומר על עמ"י ולכן הם משתעבדים למלך ארם וצריכים להעלות לו מס ולעשות כל מה שהוא מצווה עליהם.
- מיהו כושן רשעתיים והיכן נמצאת מלכות ארם? נראה לתלמידים מפה (מצ"ב נספח ב') מלכות ארם שוכנת בחבל ארץ שנקרא ארם נהריים, משום שהוא שוכן בין שני

הנהרות פרת וחידקל. בימינו ארם נהריים נמצאת בצפון סוריה, בקרבת הגבול עם טורקיה. מלכות ארם רחוקה מארץ ישראל מרחק רב, למעלה מאלף ק"מ! נשאל את התלמידים: מה אנו יכולים ללמוד על כושן, מכך שהגיע לישראל ממרחק כה רב? הדבר מלמד על כוחו הגדול, שהגיע עד לארץ ישראל כדי לכבשה וכן הצליח להמשיך ולשעבד את ישראל במשך 8 שנים ממרחק כה רב.

3. דמותו של עתניאל- פס' ט'-י"א: עם ישראל סובלים מאד משעבוד ארם. בסבלם, הם זועקים ומתפללים לה' שיושיע אותם. ה' ברחמיו שומע את תפילתם, על אף מעשיהם המקולקלים ומביא להם שופט- עתניאל בן קנז. נזכיר לתלמידים שכבר פגשנו את עתניאל בספר יהושע פרק ט"ו וכן בשופטים פרק א'. נשאל את התלמידים: מה אנו יודעים על עתניאל? הוא משבט יהודה, אחי כלב (מאם), הוא כבש את קרית ספר, נשוי לעכסה בת כלב.

4. המורה יקריא את פסוק י' והתלמידים יקיפו את הפעלים בפסוק. נראה שבפסוק זה יש פעלים רבים המלמדים אותנו על אישיותו הנעלה של עתניאל:
"ותהי עליו רוח ה'" - נקרא את מצודת דוד: 'התעוררות חכמה לשפוט ואמיץ לבב להילחם'. ה' השרה את רוחו על עתניאל, ומכוח כך היתה לו חכמה לשפוט את העם ואומץ להילחם בכושן.

"וישפוט את ישראל" - לימד אותם תורה והשיבם בתשובה.

"ויצא למלחמה ... ותעז ידו על כושן רשעתיים" - מצליח להכניע מלך כה גדול!

נסב את תשומת לב התלמידים לכך שדמותו של עתניאל שילבה מנהיגות רוחנית בד בבד עם מנהיגות מדינית.

5. הארץ שקטה 40 שנה, דבר שמראה על מעלתו של עתניאל, שהצליח להרתיע את האויב לזמן ממושך.

6. לסיכום השיעור, נחלק לתלמידים **טבלה מסכמת (מצ"ב נספח ג')** שתלווה אותנו במהלך כל הספר. כל שורה בטבלה תציין את אחד השופטים. בסיום הלימוד על כל שופט, ימלאו התלמידים את הטבלה בשורה המתאימה.

הצעות להמחשה:

- כרטיס עם פסוקי היחידה - כדי שהתלמידים יוכלו לסמן עליו את החלקים השונים של המעגל בספר שופטים.
- מפה המראה את מקום הימצאותה של ארם - כדי להמחיש את המרחק בינה לבין ישראל.
- טבלה מסכמת - תלווה את הילדים לאורך כל ספר שופטים, ותסייע בסיכום המידע על כל שופט שיכירו.

מסרים והפנמה:

- דמותו של עתניאל כמנהיג של העם- עוסק גם בהנהגת העם מבחינה רוחנית- שופט ומלמד אותם תורה ומאידך גיסא, מנהיג צבאי ומדיני שנלחם באויבי ישראל ומצליח להכניעם. זוהי "רוח ה'" ששורה על השופט. נפגוש זאת גם בשופטים נוספים.

סיכום

בשיעור זה למדנו על השופט הראשון בספר שופטים- עתניאל בן קנז. עמ"י חטאו ולכן ה' הענישם ושיעבד אותם לכושן רשעתיים. עמ"י צועקים לה' וה' נענה לתפילתם ומביא להם שופט. עתניאל מרומם את העם מבחינה רוחנית וגם עוזר להם להכניע את האויב- ארם.

נספח א' -

ז וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַרְעַ בְּעֵינֵי ה' וַיִּשְׁכַּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲבְדוּ אֶת הַבְּעָלִים וְאֶת הָאֲשֵׁרוֹת:

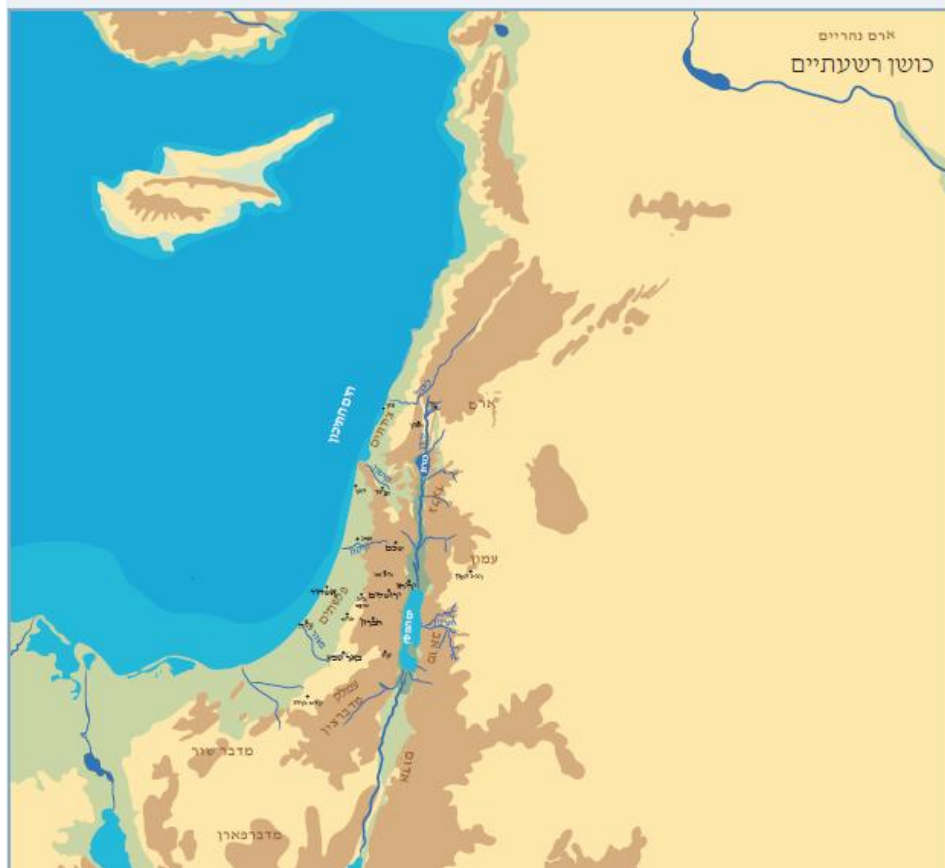
ח וַיַּחַר אֶף ה' בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּמְכַּרם בְּיַד כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים מֶלֶךְ אֲרָם נְהָרִים וַיַּעֲבְדוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים שְׂמֹנֶה שָׁנִים:

ט וַיִּזְעַקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' וַיִּקֶּם ה' מוֹשִׁיעַ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיּוֹשִׁיעֵם אֶת עֲתַנְיָאֵל בֶּן קַנְזֵי אַחֵי כָלֵב הַקָּטָן מִמֶּנּוּ:

י וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ ה' וַיִּשְׁפֹּט אֶת יִשְׂרָאֵל וַיֵּצֵא לְמַלְחָמָה וַיִּתֵּן ה' בְּיָדוֹ אֶת כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים מֶלֶךְ אֲרָם וַתַּעַז יָדוֹ עַל כּוֹשֵׁן רְשָׁעִים:

יא וַתִּשְׁקֹט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיָּמָת עֲתַנְיָאֵל בֶּן קַנְזֵי:

נספח ב'-

נספח ג'- טבלת השופטים

פרק	השופט	שבת	המשעבד	אורך השעבוד	משך השפעתו ¹
ג'	עתניאל בן קנז	יהודה	כושן רשעתיים מלך ארם נהריים	8 שנים	40 שנה

¹ הכוונה לשאלה: כמה זמן שקטה הארץ